

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Ansiopäivärahan alennuksen tarkoituksena on tehdä työnteosta nykyistä kannattavampaa työttömyysturvalla oloon verrattuna. Tavoite voi toteutua joltain osin. Suurin osa työnhakijoista pyrkii kuitenkin hakeutumaan töihin työttömyyden alkuvaiheessa.

Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehtoista koskevasta ehdotuksesta?

Palkkatuen tarkoitus on ollut madaltaa työnantajan kynnystä palkata vaikeassa työmarkkinatilanteessa oleva työttömän työllistymistä. Palkkatuki sekä kompensoi työntekijän tuottavuusodottamaa että pienentää työnantajan riskiä rekrytoinnissa. Työllistettävälle palkkatuettu työ on pystytty markkinoimaan normaalina työsuhteena, jossa palkkatuki tukena kohdistuu suoraan työnantajalle. Uudistus heikentää palkkatuetun työn houkuttelevuutta työntekijän näkökulmasta, koska se ei vaikuta hänen työssäolohehtonsa kertymiseen.

Nykyiselle käytäntö, jossa kuntien maksuosuutta työmarkkinaturvan rahoituksesta on voitu keventää työssäoloehdon täyttymisellä, tulee joka tapauksessa korjata. Työllistämisen funktiona ei voi olla pelkästään julkisen rahoituksen siirtäminen kunnilta valtiolle tai päinvastoin.

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Mikäli palkkatuetun työsuhteen työssäoloehtokertymä poistetaan, on johdonmukaista, että myös työllistämismääräys kumotaan. Työllistämismääräys on tehty kompensoimaan työmarkkinoilla viimeisiä vuosiaan viettävien taloudellista asemaa, koska edelleenkin ikä vaikuttaa työllistymiseen.

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

Varsinkin nuorten kohdalla on usein niin, että työttömyysturvaan liittyvät sanktiot eivät toimi tavalla, joten niiden toivotaan toimivan. Vaikka palkkatuetun työpaikkaa ei markkinoitaisikaan ansioperustaiselle työttömyysturvalle pääsemisellä, on esitys tältä osin perusteltu.

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdosta ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

Työllistämismäärätyksen ja sen ikäsidonnoisten poikkeusten toteuttaminen on ollut hallinnollisesti kohtuullisen raskasta. Voimassa olevan lainsäädännön vaikutukset ovat kohdistuneet yksilön hyvinvoinnin ja elintason turvaamiseen. Usein kyse on ollut myös iän myötä toteutuneesta osatyökykyisyydestä, jolloin olemassa olevan työpanoksen hyödyntäminen on edellyttänyt työn räätälöintiä. Mikäli seurauksena on työttömyysturvan minimitasolle putoaminen, saattaa seurauksena olla rasitteita aluetalouden kantokyvyille hyvinvointialueen kustannusten kautta.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Pelkona on, että kotitalouksien ostovoima pienenee. Mikäli esityksen odotukset työllisyysvaikutuksista toteutuvat, vaikutukset ovat kyseisille kotitalouksille myönteiset.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Työttömyysturvan alenemisen myötä toimeentulon turvaaminen viimesijaisella sosiaaliturvaetuudella voi lisääntyä ja kuormittaa näin julkista taloutta.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

Esityksessä on elementtejä, jotka keventävät julkisen palvelun tehtävävastuuta.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

Esityksen tavoite työn teon kannattavuudesta on asia, jota on toivottu myös alueen työnantajien taholta. Yrityksien kannalta työn vastaanottamisen ja työvoiman liikkuvuuden lisääntyminen on myönteinen asia. Hallituksen esityksessä ja sen perusteluissa nämä tavoitteet myös tulevat ilmi. Työn vastaanottamisessa erilaiset kannustinloukut vaikeuttavat rekrytointia ja näiden purkamiseen myös nykyisen hallituksen kannattaa kiinnittää huomiota.

Palkkatukityön vaikutus työssäoloehdon täyttymiseen näyttäytyy yritysten kannalta siten, että yrityksiin hakeutuminen saattaa lisääntyä, mikäli kuntien ja järjestöjen palkkatukityöllistäminen vähenee.

Palkkatuen merkitys on usein pienille yrityksille merkityksellisempi kuin suurille. Työsuhteen ensimmäiset kuukaudet, joihin liittyy yrittäjän suorittamaa perehdyttämistä ja toisaalta perehdytettävän tuottamiskyvyn vajausta, ovat olleet palkkatukikompensoinnin konkreettinen idea. Hakeutuuko työntekijöitä näissä tilanteissa mieluummin työnantajille, joilla ei ole samanlainen tarve hyödyntää palkkatukea, jää nähtäväksi. Tämä olisi kyseisille yrityksille haitallinen ilmiö.

Vuorotteluvapaan poistuminen yritysten näkökulmasta ei todennäköisesti ole haitallinen asia. Tällä hetkellä on usein vaikeata löytää työttömien työnhakijoiden joukosta sijaiseksi henkilöä, jolla olisi korvaava ammattitaito vuorotteluvapaalle lähtevän kanssa. Työnantajalla on mahdollisuus palkata sijainen myös muihin tehtäviin, mutta tämä jättää puuttuvan työpanoksen korvaamisen haasteen

työnjohdolle. Vuorotteluvapaa toimi yritysten etuna paremmin laajan työvoimatarjonnan aikaan, jolloin sijaiseksi saattoi löytää vastaavaa osaamista ja tällöin vuorotteluvapaa toimi myös yrityksen rekrytointikanavana.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Passivoituneen työttömyyden määrää tulee erikseen seurata. Muutokset kuntouttavassa työtoiminnassa (määrä väheneminen) ja aktivoivan työvoimapolitiikan supistuminen voivat vaikuttaa työvoimavarannon rakenteeseen kielteisesti.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Osa muutoksista on työttömälle henkilöasiakkaalle merkittäviä. Voimaantulon yhteydessä uudistetaan myös työvoimapalvelut. Ei ole varmuutta, pystyykö uudet työvoimapalvelut ottamaan huomioon uudistuksen aiheuttamat vaatimukset riittävästi.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

Tuleva rahoitusmallin muutos jo sinänsä ohjaa palkkatuetun työn käyttöä. Jos aikaisemmin kunnat ovat työllistäneet ja hyötäneet työttömien työssäoloehdon täyttymisestä, niin tuleva rahoitusmalli muuttaa tämän. Kärjistäen voisi sanoa, että työvoimapalvelujen järjestämisvastuussa olevien kuntien etu jatkossa on työllistää niin, että työssäoloehdon täytyminen tapahtuu vasta avoimilla työmarkkinoilla. Hallituksen esitys siitä, että palkkatuettu työ ei ollenkaan kerrytä työssäoloehtoa, saattaa jopa vaikeuttaa varsinaista tavoitetta.

Patama Hannu

Mikkelin kaupunki - Lausunto on käsitelty Mikkelin kaupunginhallituksessa 15.1.2024 (§ 20). Sitä on täydennetty kaupunginhallituksen toimeksiannosta Miksei Mikkelin Oy:n ja Mikkelin työllisyyspalvelujen antamalla täydennyksellä vaikutuksista yrityksiin ja muihin työnantajiin.